

Sygn. akt VI U 1089/18

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 16 maja 2019 r.

Sąd Okręgowy w Bydgoszcy VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący SSO Ewa Milczarek

Protokolant – st. sekr. sądowy Sylwia Sawicka

po rozpoznaniu w dniu 16 maja 2019 r. w Bydgoszcy

na rozprawie

odwołania: Z. P.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w B.

z dnia 19 marca 2018 r., znak: (...)

w sprawie: Z. P.

przeciwko: Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w B.

przy udziale Prokuratora Prokuratury Rejonowej B.P.

w B.

o rentę socjalną

1) zmienia zaskarżoną decyzję w ten sposób, że przyznaje ubezpieczonemu Z. P. prawo do renty socjalnej od dnia 11 grudnia 2017 r. do dnia 31 grudnia 2021 r.,

2) stwierdza, że organ rentowy ponosi odpowiedzialność za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji.

Na oryginale właściwy podpis.

Sygn. akt VI U 1089/18

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 19 marca 2018 roku (znak: (...)) Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. odmówił ubezpieczonemu Z. P. prawa do renty socjalnej.

W uzasadnieniu decyzji organ rentowy wskazał, iż Komisja Lekarska

w orzeczeniu z dnia 14 marca 2018 roku ustaliła, że ubezpieczony nie jest całkowicie niezdolny do pracy.

Odwołanie od powyższej decyzji wniósł ubezpieczony (reprezentowany przez pełnomocnika L. P.) domagając się zmiany zaskarżonej decyzji i przyznania prawa do renty socjalnej. W uzasadnieniu odwołania wskazano między innymi, że opinia Komisji Lekarskiej jest nieprawidłowa, niezgodna ze stanem faktycznym bowiem Z. P. zмага się

z chorobami od urodzenia i jest osobą nieporadną. Dodatkowo, szczegółowo opisano sytuację ubezpieczonego oraz wskazano na dokumentację medyczną oraz orzeczenie o niepełnosprawności.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie i podtrzymał stanowisko wyrażone w zaskarżonej decyzji.

Sąd ustalił, co następuje:

Ubezpieczony Z. P. (ur. (...)) w dniu 11 grudnia 2017 roku złożył wniosek o rentę socjalną. Lekarz Orzecznik ZUS orzeczeniem z dnia 5 lutego 2018 roku ustalił, że ubezpieczony nie jest całkowicie niezdolny do pracy. Komisja Lekarska ZUS rozpatrując sprzeciw ubezpieczonego w orzeczeniu z dnia 14 marca 2018 roku ustaliła, że ubezpieczony nie jest całkowicie niezdolny do pracy.

Dowód: akta organu rentowego – wniosek o rentę socjalną k. 1-3, orzeczenie Lekarza Orzecznika k. 31, orzeczenie Komisji Lekarskiej k. 35.

U ubezpieczonego rozpoznano: padaczkę z napadami toniczno-klonicznymi, skrzywienie kręgosłupa piersiowo-lędźwiowego z wybrzuszeniem okolicy łopatki lewej, encefalopatię na tle mózgowego porażenia dziecięcego pod postacią organicznych zaburzeń afektywnych i padaczki, stożek rogówki obu oczu, praktyczną ślepotę oka prawego, keratopatię krystaliczną płatką przeszczepu rogówki oka prawego, stan po przeszczepie warstwowym przednim oka prawego, zmętnienie płatką przeszczepu rogówki.

Przebieg zaburzeń u ubezpieczonego ma charakter przewlekły, w czasie ulegało natomiast zmianie nasilenie poszczególnych objawów. Biorąc pod uwagę obraz kliniczny zaburzeń, nasilenie i częstość objawów, dotychczasowy przebieg choroby, obecny stan zdrowia – nastąpiło istotne pogorszenie funkcjonowania. Ubezpieczony szkołę podstawową realizował

w trybie masowym, korzystał z nauczania indywidualnego, z uwagi na trudności w przyswajaniu wiedzy programowej. Ukończył liceum ogólnokształcące w zespole szkół dla młodzieży słabowidzącej. Ubezpieczony otrzymywał świadczenie z tytułu renty socjalnej od 18 roku życia do

1 listopada 2006 roku. U ubezpieczonego obserwuje się trwałe deficyty poznawcze oraz zaburzenia w sferze afektywno-behawioralnej. Powodują one znaczne trudności w organizowaniu codziennego toku zajęć, w zakresie współpracy, motywacji oraz wykonywaniu i wydajności pracy. Występujący

u ubezpieczonego deficyt funkcji poznawczych oraz zaburzenia współwystępujące spowodowały niepowodzenie w osiągnięciu oczekiwanego poziomu kompetencji społecznych i aktualnie w znacznym stopniu ograniczają społeczne dostosowanie zawodowe ubezpieczonego. Występujące u niego objawy miały znaczący wpływ na jego codzienną aktywność

i funkcjonowanie w środowisku oraz relacje społeczne. W związku z tym, że w przypadku chorób mających początek w wieku rozwojowym podstawowym wyznacznikiem niezdolności do pracy jest poziom przystosowania

w środowisku społecznym, ze szczególnym uwzględnieniem aktywności zawodowej, praca może być traktowana wyłącznie jako forma rehabilitacji społecznej (np. zakład aktywności zawodowej) lub zatrudnienie na rynku chronionym. U ubezpieczonego stwierdzono zarówno ograniczony zakres, jak i czas zajęć. Uwzględniając potencjalne możliwości kompensacyjne, ubezpieczony nie jest zdolny do regularnego wykonywania zatrudnienia w celu osiągnięcia wynagrodzenia na otwartym rynku pracy.

Ubezpieczony jest leczony z powodu padaczki. Napady padaczkowe stanowiące zasadniczy przejaw tej przewlekłej choroby są zjawiskiem nagłym, mimo systematycznej terapii nadal występują. Padaczka stanowi przeciwwskazanie do pracy: na wysokości, przy obsłudze maszyn niebezpiecznych, zmianowej, przy źródłach ciepła. Schorzenia okulistyczne uniemożliwiają podjęcie pracy w środowisku z występowaniem oparów, obecności środków drażniących oraz pracy wymagającej sprawności mowy. Problemy natury psychicznej stanowią przyczynę ograniczeń w zakresie zatrudnienia związanego z wysokimi wymaganiami dotyczącymi tempa pracy, ciągłej dyspozycyjności, bieżącej systematycznej oceny. Możliwość przekwalifikowania zawodowego (nabywania nowych umiejętności) z uwagi na stan psychiczny jest znacznie ograniczona. Występujące

u ubezpieczonego ograniczenia dotyczące zatrudnienia wskazują na brak możliwości aktywizacji zawodowej w ramach otwartego rynku pracy (w standardowych warunkach i wymaganiach pracy zarobkowej). Praca może być traktowana wyłącznie jako forma rehabilitacji społeczno-zawodowej.

Ubezpieczony jest całkowicie niezdolny do pracy do 31 grudnia 2021 roku od dnia złożenia wniosku o rentę tj. od 11 grudnia 2017 roku. W tym czasie powinny być podejmowane działania wspierające aktywność zawodową – co nie oznacza jednak możliwości skutecznego zniesienia ograniczeń w zakresie zdolności do wykonywania pracy zarobkowej. Naruszenie sprawności organizmu powodujące tą niezdolność powstało przed 18 rokiem życia.

Ubezpieczony legitymuje się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności. Ten stopień niepełnosprawności datuje się od 4 marca 2019 roku. Przyczyny niepełnosprawności to: choroby psychiczne, choroby neurologiczne oraz choroby narządu wzroku. W orzeczeniu zamieszczono wskazania dotyczące: odpowiedniego zatrudnienia (niezdolność do pracy), uczestnictwa w terapii zajęciowej, konieczności zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze oraz pomoce techniczne, ułatwiające funkcjonowanie, korzystania z systemu środowiskowego wsparcia

w samodzielnej egzystencji oraz konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji. Orzeczenie wydano do 30 kwietnia 2021 roku. Upřednio (do 31 marca 2019 roku), ubezpieczony legitymował się orzeczeniem o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, który istnieje od urodzenia.

Dowód: akta sądowe – opinia zespołu biegłych sądowych k. 59-62 i k. 68-69, opinia uzupełniająca k. 125-127, opinia biegłego sądowego okulisty k. 155, orzeczenie o stopniu niepełnosprawności z dn. 2.04.2019 r. k. 228; akta organu rentowego – orzeczenie o stopniu niepełnosprawności z dn. 07.03.2016 r. k. 54.

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił przede wszystkim w oparciu o dowód z opinii biegłych sądowych. Sąd w całości podzielił wnioski zawarte w opiniach tych biegłych, ponieważ były uzasadnione, spójne i logiczne. Podstawą do wydania opinii i wysnucia wniosków były: przeprowadzone badanie przedmiotowe oraz dokumentacja zgromadzona w aktach sprawy, w tym dokumentacja medyczna, a także wywiad od ubezpieczonego. Wobec tego rzetelność opinii nie budzi żadnych wątpliwości. Biegli są doświadczonymi specjalistami z dziedzin medycyny adekwatnych do schorzeń ubezpieczonego, w związku z czym fachowość biegłych jest bezsporna.

Do pierwszej opinii zespołu biegłych organ rentowy wniósł zastrzeżenia powołując się przede wszystkim na wnioski lekarzy konsultantów ZUS. Dodatkowo, organ rentowy wskazał, że z opisu badania biegłego neurologa nie wynika całkowita niezdolność do pracy ubezpieczonego i nie ma podstaw do stwierdzenia długotrwałej niezdolności do pracy ubezpieczonego

z przyczyn neurologicznych. Nadto, organ rentowy wskazał, że ubezpieczony zdobył wykształcenie średnie z maturą, ukończył szkołę dla organistów

i większość wskazań wymienionych przez biegłych nie dotyczy ubezpieczonego. W ocenie organu rentowego nie ma podstaw do orzekania całkowitej niezdolności do pracy. Sąd zwrócił się do biegłych sądowych

o wydanie opinii uzupełniającej. Biegli ustosunkowali się do zastrzeżeń organu wskazując, iż uwzględnili aspekt biologiczny, czyli upośledzenie sprawności (funkcji) organizmu, na którą składa się suma upośledzenia wydolności poszczególnych narządów, układów osoby ubezpieczonej oraz aspekt socjalno-zawodowy (ekonomiczny) wyrażony jako – ogólnie ujmując – niezdolność do pracy. Uwzględniając potencjalne możliwości kompensacyjne biegli uznali, że ubezpieczony nie jest obecnie zdolny do regularnego wykonywania zatrudnienia w celu osiągnięcia wynagrodzenia na otwartym rynku pracy, stąd całkowita niezdolność do pracy. Biegli nadto podkreślili, że w przypadku współwystępowania problemów natury psychicznej od dzieciństwa oraz dodatkowo innych chorób to łącznie objawy tych zaburzeń wpływają bardziej negatywnie na wydolność pacjenta niż prosta suma tych dolegliwości. Organ rentowy ponownie wniósł zastrzeżenia powołując się na poprzednio zajęte stanowisko i

wskazując, że schorzenia neurologiczne, psychiatryczne i okulistyczne upośledzają funkcjonowanie ubezpieczonego, ale nie powodują całkowitej niezdolności do pracy. W ocenie Sądu zastrzeżenia organu rentowego były niezasadne, sformułowane ogólnikowo

i oparte o wybiórcze kryteria w oderwaniu od całościowych i kompleksowych opinii biegłych, w których uwzględniono wszystkie ograniczenia wynikające

z przebiegu procesu chorobowego. W takim stanie rzeczy, zastrzeżenia organu rentowego w żaden sposób nie podważyły opinii biegłych sądowych. W związku z tym, iż potrzeba dopuszczenia dowodu z kolejnej opinii biegłych powinna wynikać z okoliczności sprawy, a nie z samego niezadowolenia strony z dotychczas złożonej opinii Sąd nie znalazł podstaw do uwzględnienia wniosku organu rentowego. Dopuszczenie dowodu z kolejnej opinii zmierzałoby jedynie do niepotrzebnego przedłużenia postępowania dowodowego. Z tych względów Sąd oddalił wniosek organu rentowego

o dopuszczenie dowodu z opinii uzupełniającej.

Sąd zważył, co następuje:

Odwołanie ubezpieczonego zasługiwało na uwzględnienie. Zgodnie

z art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 27 czerwca 2003 r. o rencie socjalnej renta socjalna przysługuje osobie pełnoletniej całkowicie niezdolnej do pracy

z powodu naruszenia sprawności organizmu, które powstało: przed ukończeniem 18. roku życia; w trakcie nauki w szkole lub w szkole wyższej - przed ukończeniem 25. roku życia; w trakcie studiów doktoranckich lub aspirantury naukowej. W myśl ust. 2 art. 4 ww. ustawy osobie, która spełnia warunki określone w ust. 1, przysługuje: renta socjalna stała - jeżeli całkowita niezdolność do pracy jest trwała; renta socjalna okresowa - jeżeli całkowita niezdolność do pracy jest okresowa. Na mocy art. 15 pkt 1 wyżej wymienionej ustawy w sprawach nieuregulowanych w ustawie stosuje się odpowiednio m.in. art. 12-14 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Całkowicie niezdolną do pracy jest osoba, która utraciła zdolność do wykonywania jakiejkolwiek pracy z powodu naruszenia sprawności organizmu i nie rokuje odzyskania zdolności do pracy po przekwalifikowaniu (art. 12 ust. 1 i 2 ustawy emerytalnej). W myśl art. 13 ust. 1 ww. ustawy przy ocenie stopnia i przewidywanego okresu niezdolności do pracy oraz rokowania co do odzyskania zdolności do pracy uwzględnia się: stopień naruszenia sprawności organizmu oraz możliwości przywrócenia niezbędnej sprawności w drodze leczenia i rehabilitacji; możliwość wykonywania dotychczasowej pracy lub podjęcia innej pracy oraz celowość przekwalifikowania zawodowego, biorąc pod uwagę rodzaj i charakter dotychczas wykonywanej pracy, poziom wykształcenia, wiek i predyspozycje psychofizyczne.

W niniejszej sprawie sporną kwestią było ustalenie całkowitej niezdolności do pracy ubezpieczonego. W związku z tym, iż do ustalenia niezdolności do pracy potrzebne są wiadomości specjalne z zakresu medycyny Sąd wezwał biegłych w celu zasięgnięcia ich opinii na podstawie art. 278 § 1 k.p.c. Opinia biegłych sądowych podlega swobodnej ocenie sądu na podstawie art. 233 § 1 k.p.c. Sąd, uwzględniając materiał dowodowy zebrany w toku postępowania dokonuje oceny, czy biegły w świetle tego materiału w sposób logiczny przedstawił w opinii tok swojego rozumowania prowadzący do sformułowania niesprzecznych wniosków końcowych. Ponadto, Sąd dokonuje oceny i analizy opinii co do jej fachowości

i rzetelności. Opinie biegłych w sposób jednoznaczny i rzeczowy wyjaśniły z jakich powodów ubezpieczony jest całkowicie niezdolny do pracy.

Ubezpieczony Z. P. jest osobą niepełnosprawną

w stopniu znacznym (uprzednio w stopniu umiarkowanym). Schorzenia,

z którymi zmagają się ubezpieczony (tj. padaczka z napadami toniczno-klonicznymi, skrzywienie kręgosłupa piersiowo-lędźwiowego z wybrzuszeniem okolicy łopatki lewej, encefalopatia na tle mózgowego porażenia dziecięcego pod postacią organicznych zaburzeń afektywnych i padaczki, stożek rogówki obu oczu, niedowidzenie oka prawego, keratopatia krystaliczna płotka przeszczepu rogówki oka prawego, stan po przeszczepie warstwowym przednim oka prawego) powodują liczne przeciwwskazania związane

z zatrudnieniem. Do tych licznych ograniczeń należą przeciwwskazania do pracy: na wysokości, przy obsłudze maszyn niebezpiecznych, zmianowej, przy źródłach ciepła, w środowisku z występowaniem oparów, obecności środków drażniących oraz wymagającej sprawności mowy, związanej z wysokimi wymaganiami dotyczącymi tempa pracy, ciągłej dyspozycyjności, bieżącej i systematycznej oceny. Współistnienie tych schorzeń powoduje więcej ograniczeń, w szczególności, iż (jak wskazali biegli) współwystępowanie problemów natury psychicznej od dzieciństwa oraz dodatkowo innych chorób, sprawia, że łącznie objawy tych zaburzeń wpływają bardziej negatywnie na wydolność pacjenta niż prosta suma tych dolegliwości.

Biorąc zatem pod uwagę wszystkie schorzenia ubezpieczonego i wynikające z nich przeciwwskazania w stosunku do kwalifikacji i doświadczenia zawodowego, w ocenie Sądu uzasadnione jest twierdzenie, że ubezpieczony utracił zdolność do wykonywania jakiegokolwiek pracy. W ocenie Sądu, w przypadku ubezpieczonego (w świetle opinii biegłych sądowych) nie ma możliwości aktywizacji zawodowej w ramach otwartego rynku pracy, na którym wymaga się przede wszystkim samodzielności, efektywności i różnych kwalifikacji. Podkreślenia w szczególności wymaga, że przesłanka niezdolności do jakiegokolwiek pracy odnosi się do każdego zatrudnienia w innych warunkach niż specjalnie stworzone na stanowiskach pracy odpowiednio przystosowanych do stopnia i charakteru naruszenia sprawności organizmu (wyrok SN z dn. 8.12.2000 r., II UKN 134/00, LEX nr 46842). Ubezpieczony nie byłby w stanie samodzielnie znaleźć pracę, chodzić do niej regularnie i samodzielnie się utrzymać. W odniesieniu do kwalifikacji ubezpieczonego (na które wskazuje organ rentowy w swoich zastrzeżeniach) nawet praca w charakterze organisty, czy praca biurowa na otwartym rynku pracy wymagają organizacji, współpracy, samodzielności, dyspozycyjności i wydajności. Nie jest możliwe przyjęcie, że ubezpieczony byłby zdolny do takiej pracy, biorąc pod uwagę, iż ubezpieczony ma, między innymi, trwałe deficyty poznawcze, zaburzenia w sferze afektywno-behawioralnej, które powodują znaczne trudności w organizowaniu codziennego toku zajęć, w zakresie współpracy, motywacji oraz wykonywaniu i wydajności pracy.

Reasumując, na podstawie zgromadzonego materiału dowodowego w przedmiotowej sprawie Sąd uznał, iż ubezpieczony jest całkowicie niezdolny do pracy, spełnia więc warunki określone w art. 4 ustawy o rencie socjalnej.

Mając na względzie powyższe, Sąd na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. orzekł jak w punkcie 1. wyroku.

W punkcie 2. wyroku Sąd, zgodnie z przepisem art. 118 ust. 1a ustawy o emeryturach i rentach z FUS, z urzędu orzekł w przedmiocie odpowiedzialności organu rentowego za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji. W okolicznościach przedmiotowej sprawy, w ocenie Sądu, wystąpiły podstawy do stwierdzenia odpowiedzialności organu rentowego, gdyż dowody zaprezentowane w trakcie postępowania sądowego były tożsame z dowodami, którymi dysponował pozwany organ rentowy w trakcie prowadzonego postępowania orzeczniczego. Oznacza to, że przyczyną, dla której ubezpieczony uzyskał prawo do żadanego świadczenia dopiero w następstwie postępowania sądowego nie były dowody, do których organ rentowy nie mógłby się wcześniej ustosunkować a jedynie sama odmienna, niż przyjęli to biegli sądowi, ocena stanu zdrowia ubezpieczonego dokonana przez organ w trakcie postępowania orzeczniczego.

SSO Ewa Milczarek